

מכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו
Tel Aviv Institute for Contemporary Psychoanalysis

תוכנית הלימודים 2024-2025

שנה א' | סמסטר א'

1. פרויד המוקדם – לידתה של הפסיכואנליזה שרי ציבולסקי (16:25-15:00)

הקורס יתמקד בלידתה של הפסיכואנליזה, נעקוב אחר התפתחות החשיבה התיאורטית והעבודה הקלינית של פרויד. מטרת הקורס היא להעמיק את הידע וליצור דיאלוג עכשווי ורלוונטי בין מחשבותיו של פרויד לבין הפרקטיקה הפסיכואנליטית של המשתתפים בקורס. נקרא את המאמרים ב"תשומת לב מרחפת באחידות", באופן הדומה להקשבה של פרויד למטופליו. כמו כן נכיר את הקשריה התרבותיים, הביוגרפיים והפוליטיים של התיאוריה הפסיכואנליטית. לכל מפגש לימודי נקרא מאמר אחד או שניים. נקרא ויניטות של המשתתפים ונקשיב למחשבות ואסוציאציות מהקליניקה והתיאוריה.

2. התהוות החשיבה הפסיכואנליטית ויישומה במפגש הטיפולי לי-את פרי לרר (18:10-16:45)

בהקדמה לספר "פרויד ומעבר לו", שואל העורך האקדמי של הספר, מאיר ברגר ז"ל, מהי הפסיכואנליזה? ומה ביכולתה לעשות למען בני האדם בחייהם האישיים? וביחסים הבין אישיים? במימוש היצירתיות שלהם? בקורס אנסה להתחקות אחר התהוות של החשיבה הפסיכואנליטית והשפעתה על הפרקטיקה הקלינית המעשית.

3. מושגי יסוד בחשיבה הקליניאנית : מלאני קליין ומשנתה ד"ר דורית ידיד (19:55-18:30)

התיאוריה הקליניאנית מבוססת על המשגות שקליין הסיקה מתוך אנליזות שקיימה לילדים צעירים ולאחר מכן גם מאנליזות במבוגרים. בקורס נתמקד במושגי יסודות בתיאוריה ובטכניקה הקליניאנית: חרדה מרכזית, פנטזיה לא מודעת, עמדות, סימבוליזציה, פיצול והזדהות השלכתית. המושגים ילמדו ברמה ההתפתחותית וברמה הקלינית.

4. סמינר קליני תמר פריד, גידי לוין (21:45-20:15)

חופשת סמסטר

סדנה על אתיקה

לילך שלו, ד"ר רקפת אפרת לבקוביץ'

20:00-15:00 | 11.02.2025

סדנה בינתחומית זו תעסוק באתיקה בפסיכואנליזה באמצעות שילוב בין נקודת המבט הפילוסופית וזו הפסיכואנליטית. הטיפול הפסיכואנליטי כרוך בקשר מובהק ואינטימי בין מטפל/ת ומטופל/ת שמטרתו להגביר את רווחת המטופל/ת. חיבור זה מעורר רגשות עזים אצל שני הצדדים ומכאן, שאלות וסוגיות אתיות מורכבות. בסדנה, נתבונן במושגים בסיסיים ובתפיסות מרכזיות של המחשבה האתית הפילוסופית שהיוו את המצע לצמיחת החשיבה האתית בפסיכואנליזה ונשאל מה מגדיר עמדה אתית טיפולית. במהלך המפגש נעורר חשיבה אתית באמצעות דיאלוג, תוך שימוש בתרחישים עכשוויים הנוגעים ליחסים טיפוליים ולדילמות שהם מציגים. נבחן שאלות כגון: כיצד אנו מנווטים בשמירה על גבולות לעצמנו ולמטופלים שלנו? כיצד נוכל לזהות ולטפל במלכודות אתיות? באיזו מידה משפיעה נקודת המבט של המטפל/ת על הטיפול, והאם ניתן למתן השפעה זו? אילו קונפליקטים נוצרים בין צרכי המטופל/ת והמטפל/ת, וכיצד נקודת מבט אתית יכולה לסייע לנו בניווט בהם?

שנה א' | סמסטר ב'

1. מאמרים מרכזיים בהגותו של פרויד בטכניקה ובתיאוריה: פרויד ומשנתו סמדר ריינר (16:25-15:00)

ננסה להכיר את התפתחות מחשבתו של פרויד לקראת שנות ה-20 של המאה הקודמת ואחריהן, בין השאר סביב גילוי דחף המוות, ותפקידו כציר מארגן בחשיבה הפסיכואנליטית. נבחן את השפעת התפתחותו של מושג זה על הבנת הלא מודע, היווצרות הנירוזה, הפסיכוזה והפרוורסיה, העברה, כפיית החזרה ועוד והשפעות כל אלה הטכניקה הפסיכואנליטית. נעשה זאת באמצעות קריאת מאמרים, העלאת אסוציאציות ודוגמאות קליניות של המשתתפים והמרצה.

2. המעשה הטיפולי: מושגי יסוד בפסיכותרפיה ד"ר אפי זיו (18:10-16:45)

"The playful and evocative uses of language may create a system that allows for mind-unlock" (Orange, D. 2003:95)

הקורס יעסוק במעשה הטיפולי הפסיכואנליטי והפסיכודינמי, דרך הצגה לקסיקלית של מושגי יסוד מרכזיים כמו: המסגרת הטיפולית (סטינג), פרשנות, העברה/העברה נגדית, ביטוי בפעולה (אקטינג אאוט) וגילום בפעולה (אנאקטמנט), התנגדות והזדהות השלכתית. מתוך פרספקטיבה פסיכואנליטית עכשווית, נתחקה גנאולוגית אחר גלגוליהם של המושגים, ההטענות הסוציו-היסטוריות שלהם, והטרנספורמציות שחלו בהם.

בקונטקסט של מסורות חשיבה פסיכואנליטיות מגוונות. כך, ההתבוננות במושגים אלה תהיה בזמנית התבוננות תוך מושגית והשוואתית. בזמן, נארג את קווי המתאר של מושגי היסוד, ונקרא לחשיבה ביקורתית ביחס אליהם. המעבר מפסיכולוגיה של אדם אחד, לפסיכולוגיה של שניים ולפסיכולוגיה של שלושה, תהווה עבורנו ציר מרכזי שדרכו נתבונן בקביעות המשתנה של אבני הבניין הפסיכואנליטיות. במקביל לעיסוק בתיאוריה, נבחן את אופני התרגום ואת הרלוואנטיות של מושגי היסוד לעבודה הקלינית שלנו עם מטופלים. משום כך, הקורס ייכלל באופן שוטף חומר תיאורטי ודינמי קליניים.

3. פסיכופתולוגיה בראי הגישה הפסיכואנליטית מושיק עובדיה (19:55-18:30)

בקורס נחשוב בעזרת מושגים פסיכואנליטיים, על מצבים בהם קיימת הפרעה לפעולה הנפשית התקינה. נתחיל במסע בעקבות פרויד והתיאוריה הקלאסית, נמשיך עם אנליטיקאים פורצי דרך, כמו קליין, וויניקוט וביון, ונתקדם עוד הלאה לכותבים בני זמננו, בהם תומס אוגדן ואנטוניו פרו. לאורך הדרך, נפגוש פתולוגיות שונות (היסטריה; פרוורסיות; נרקיסיזם; דיכאון; טראומה; מחלות פסיכו-סומטיות ועוד), ונכיר את הביטויים השונים של המצבים האלה בחיים ובמפגש הטיפולי. נעזר במודלים מגוונים (למשל קונפליקט לא-מודע; דואליות של דחף החיים ודחף המוות; יחסי-אובייקט; כשל ביחסי-הגומלין בין העצמי והסביבה), כדי להבין איך נוצרות התופעות האלו, מה משותף להן ומה ייחודי לכל אחת. נחשוב על הקשר שבין נורמליות ותקינות לפתולוגיה, ונתאר את התהליכים הטראנספורמטיביים שמביאים להתפתחויות בתיאוריות, בנפש, וביחסי הזוג הטיפולי.

4. סמינר קליני (המשך) תמר פריד, גידי לוין לוין (21:45-20:15)

חופשת קיץ

סדנה: סיפורו של אדיפוס: ממיתוס לתסביך

ג'יזל ורד, ד"ר מעין מזור

20:00-15:00 | 08.07.2025

"גורלו מזעזע אותנו רק משום שהוא עשוי להיות גם גורלנו שלנו, שכן עוד בטרם היוולדנו רובצת עלינו אותה קללה הרובצת עליו. על כולנו נגזר אולי להפנות את הריגוש המיני הראשון שלנו כלפי אימנו ואת השנאה הראשונה ומשאלת האלימות הראשונה – כלפי אבינו; חלומותינו מוכיחים לנו זאת. המלך אדיפוס, שהרג את אביו לאיוס, ונשא את אמו יוקסטה לאישה, אינו אלא מי שמגשים את משאלת ילדותנו." (פרויד, פירוש החלום, תרגום: רות גינזבורג עמוד 273)

דמותו של אדיפוס זכתה למקום מיוחד בתרבות המערב משום שהיא מבטאת משהו עמוק על אודות הקיום האנושי. במקורו, הגיע אלינו אדיפוס כדמות במיתוס אך כיום לא המסורת היוונית היא שעומדת לנגד עיניו של האדם הממוצע אלא התסביך האדיפלי המפורסם שאותו זיהה פרויד.

מטרת הסדנה: ללמוד אודות התסביך האדיפלי בחשיבה הפסיכואנליטית תוך עיון במקורותיו הקדומים במיתוס גם במופעי האמנותיים לאורך ההיסטוריה המערבית

ולבחון מהו מקומה של התיאוריה האדיפלית בהמשגה התיאורטית והקלינית של ימינו.

בסדנה, נכיר את המקורות הכתובים והחזותיים המוקדמים ביותר שלנו למיתוס מיוון העתיקה. נעיין במספר קטעים מתוך הגרסה שהפכה להיות קנונית למיתוס – "אדיפוס המלך"; מאת סופוקלס ונדבר על משמעות המחזה לפני פרשנותו של פרויד. בנוסף, נתחקה אחר התפתחותו של תסביך אדיפוס החל מהאופן שבו פרויד הבין אותו, ונבחן את השינויים והפיתוחים השונים שהוצעו על ידי תיאורטיקנים/יות בעשורים שאחרי פרויד. נסיים בדיון משותף על התסביך האדיפלי בקליניקה של היום – לאור השינויים המתרחשים הן בתחום המיניות והמגדר והן במבנה המשפחה בימינו. בדיון המסכם המשתתפים יתבקשו להביא דוגמאות קצרות של המפגש הטיפולי או האישי שלהם עם התסביך האדיפלי ולהעלות תהיות וספקות תיאורטיים